

A TIHANYI GONDOLAT

Ahhoz, hogy a jobboldal a magyar politika gravitációs centruma legyen, a szellemi origó rögzítése elmaradhatatlan volt. Ehhez pedig fórumok kellettek. A polgári köröket meghirdető Dísz téri beszédben el is hangzott, hogy „erőnk csak akkor valódi erő, ha képesek vagyunk megteremteni és megszervezni a polgári Magyarország nyilvánosságát”. A 2006-ban alapított *Kommentár* folyóirat és a 2009-ben újtárra indított Tranzit rendezvénysorozat is ezt a missziót látja el. Előbbi 2018. tavaszi megújulása óta a nemzeti-konzervatív szellemiség negyedéves lapja, szoros együttműködésben a Tranzittal; utóbbi nyári fesztiváljának, amely az elmúlt években Magyarország közéleti évadnyitójává vált, öt éve Tihany ad helyet. A Tranzit közvetlen előzményei között találjuk a Fidelitast és az 1999–2006 közötti kőszegi *Fesztivál a határon* programsorozatot; konferenciáit és rendezvényeit pedig kezdettől fogva a „közösségek közösségeként” szervezi. E szellemi-szervezeti előzmények – és még sok hasonló, értékes kezdeményezés – mindegyike hozzájárult ahhoz, hogy a rendszerváltoztatás utáni három évtizedben összetartó és bővülő politikai közösség (*szélesen megyünk*) a nemzeti oldalon szerveződjék meg. Ezt a magánérdekeken túli közös célok tartják egybe, jóval a társadalmi-gazdasági horizont fölé emelkedő történelmi hivatással ruházva föl hordozóját. „A magyar jobboldal sikerét a közösségben való gondolkodás és cselekvés szavatolja” – ez olvasható a *Tihanyi jobboldal* című zsebkönyv (szerk. Békés Márton, Kommentár Alapítvány, Bp. 2022) hátoldalán, amely a *Kommentár* folyóirat elmúlt öt évfolyamából válogat – nem titkoltan programadó jelleggel. (A szerk.)

RANDEVÚ A SOHANEADDFELCSÁRLIBAN

„Művészként jogom van hozzá, hogy válságban legyek.”

Emlékszel? Tizenhat éve, vagy talán tizenhét, ott ültünk a Sohaneaddfelcsárliban, és te azt mondtad, ne vedd magad annyira komolyan, mi vagyunk azok, akikre vártunk, vagy lehet, hogy ezt nem is te mondtad. Mindenesetre éreztük, hogy ez mégiscsak a kezdet, együtt a világ ellen, mindegy milyen nehézség jön szembe, nem engedjük el egymás kezét. Kicsit patetikus, nem? Dehát minden programadás így indul. Nem mondhatjuk, hogy annyi lesz az egész, hogy mondjuk, most kimegyünk ezen az ajtón, és csak csináljuk. Van egy várakozás, hogy mondani kell valamit, és annak szépnek kell lennie. Vagy az is lehet, hogy ezt csak mi gondoljuk a várakozásról.

A kezdet az eredet. Jó sok mindent lehetne mondani az eredetről. Valami eredetit kellene. *Emlékszel*, amikor Messi először húzta fel a mezt az argentin válogatottban? És éppen ellenünk, 27 ezer néző előtt, a Puskásban? Tizenhat vagy talán tizenhét éve. *Én mindenre emlékszem.* A magyar válogatott kapitánya, Matthäus a Király, Bodnár, Juhász, Éger, Vanczák, Takács, Böör, Gera, Huszti, Halmosi, Torghelle kezdőt küldte pályára, a túloldalon meg a Leo Franco, Sorín, Ayala, Heinze, Bernardi, Scaloni, Maxi Rodriguez, Luis Gonzalez, D'Alessandro, Crespo, Lisandro Lopez tizenegy kezdett. Az argentinok

TIHANYI
JOBBDAL

KÖZÖSSÉG
HAGYOMÁNY
SZABADSÁG

Tihanyi jobboldal (2022)

a tizenkilencedik percben megszerezték a vezetést Rodriguez fejesével, de tíz perccel később Torghelle Sanyi egyenlített. Jól tartottuk magunkat, de aztán a 62. percben beköszöntött Gabriel Heinze, és így lett 1:2. Az argentin tréner két perccel később pályára küldte tizennyolc éves csillagát, Lionel Messit. Már akkor mindenki Maradona utódjának tartotta, aki szintén a magyar válogatott ellen mutatkozhatott be, bár az kétségtelenül nem volt olyan emlékezetes, mint Messié. A fiatal támadó ugyanis első labdaérintése után egy szólóba kezdett, Vanczák Vili csak szabálytalanul tudta megállítani, Messi azonban visszakönyökölt. Némi tanakodás után a játékvezető felmutatta neki a piros lapot. Mindössze másfél perc után a félistent kiállították – méghozzá élete első felnőtt válogatott meccsén. Az argentinok örjöngtek. Maradona, „Isten keze” meg úgy gondolta, hogy itt valami bődületes összeesküvés történt. Messi bő két héttel később aztán Paraguay ellen lépett pályára, és azt tartja igazi debütálásnak. Mi, magyarok viszont tökéletesen emlékszünk, hogy mi is történt az első hivatalos meccsén. Tizenhat vagy tizenhét évvel ezelőtt. Vagy lehet, hogy nem is akkor?

Untatlak? Ne haragudj, hogy fellelkesültem.

De hát a kezdet teremtés. *Emlékszel*, együtt néztük meg Gustave Courbet képét, a *L'origin du monde*-ot, amit egyszerre fordíthatnánk a világ kezdetének és teremtésének. Courbet egy torzó női testet festet meg. Elgondolkodtató. Ott, ahol a dolgok kezdődnek, az emberek zöme pinát lát.

Egyszer majd menjünk el Firenzébe, és vegyünk egy pohár bort ilyen borablakból, és csak sétálgassunk a városban egy pohár borral. – Jó.

A kezembe adtak egy könyvet, talán néhány hete, nem emlékszem már pontosan mikor. Kicsi és fekete.

Nem sokkal később, vagy az is lehet, hogy néhány nappal korábban, meg ugyanennek a könyvnek egy másik szerzője átküldött nekem egy másik szöveget, amit nem ő írt. Azt mondta, ebben minden benne van: „*Ígértem, hogy elküldöm a Mösenbetrachtung című könyvet, aminek a címe kicsit kultúrznob módon lett fordítva, mert a spanyolban a coñót akkor is mondják, ha ráütnek a kezükre vagy lekésik a buszt. Tehát a hétköznapi szövegben nagyon is benne van. Betrachtungen. Ebből is látszik, hogy még egy pinát sem lehet úgy átvinni az Alpokon, hogy ne múljanak el felette a mediterrán világ áldásai.*” A pináról szóló könyvet egy spanyol írta, Juan Manuel de Prada, a szöveg magyarul nem olvasható.

Tudtad, hogy a reformáció elképzelhetetlen lett volna nyomtatott, anyanyelven megformált Biblia híján?

De most nem a nagy fekete könyvről, hanem a kicsi feketéről szeretnék beszélni neked. Ebben is minden benne van. **A könyv problémája a kezdethez, az eredethez való visszatérés:** *Nehéz idők voltak, mégis nekivágtunk.* Hittünk abban, hogy együtt többre vagyunk képesek. Merítsünk erőt a kezdetekből azzal, hogy elevenné tesszük a kezdeteket. És jönnek a kezdetek és eredetek: bizonyos kitüntetett pillanatokban vissza kell térnünk saját szent helyeinkre és szövegheleinkre. (Újra) fel kell fedoznunk a Bibliát. Trianon a kezdet, egymagában áll, a magyar életet szabta olyan szűkre, ami államként való nemlétre kárhoztat minket. A magyar

érdekek újrafelfedezésére van szükség. Az új kihívásokra akkor tudunk csak hatékonyan válaszolni, ha a régi konzervativizmus elvei mentén fogalmazunk meg alternatívákat, vagy másként a régi konzervativizmus = új jobboldal. A liberális humanizmus konzervatív jégkorszakba taszította a nyugati világot, csak egy kánon van, a liberalizmus, nyilván ez elé kell visszamenni. Azaz, át kell lépni rajta.

A *tranzit* latin eredetű szó, eredetileg azt jelenti: átlépni.

Hányféleképpen lehet átlépni a dolgokon? Átlépek, azaz tudomást sem veszek róla. Átlépek, tehát érvénytelenítem. Átlépek, mert visszalépek. Átlépek, mert sokkal nagyobb vagyok, nagyobbat tudok lépni. Átlépek, ezáltal magamba zárom. Inkorporálok.

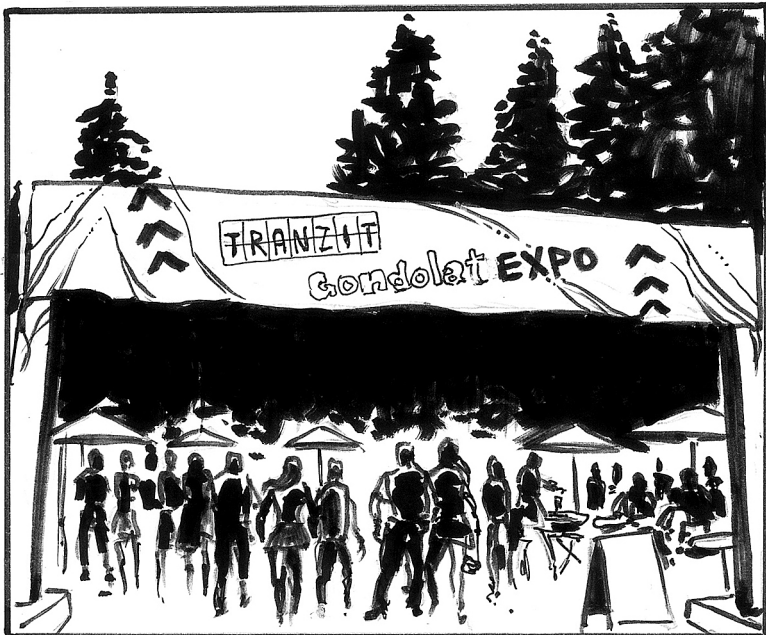
Kérlek, ne légy fellengzős. – Igazad van.

Tihanyi tézisek

1. Alkossunk kánont, közös referenciáinkhoz igazodjunk.
2. Használjuk a magunk szótárát, saját fogalmainkkal írjuk le a világot.
3. Olvassuk, idézzük és bátorítsuk a másikat.
4. Használjuk meglévő kulturális struktúráinkat.
5. A szellem emberei támogassák a cselekvés embereit.

Közösség, hagyomány, szabadság
– Fábán István illusztrációja (2023)

Messi felért a csúcsra. Átlépett Ronaldón. Együttal átlépett egy másik dimenzióba: halandóból a halhatatlanba. Az emberiből az istenibe. Talán te is láttad, a katari vb-döntő után ráadtak egy díszes köpenyt, képbe foglalva ezt a képtelen metamorfózist. Íme, a király kettős teste!

Nekünk min kellene átlépni?

Át kellene lépni a saját árnyékunkon. A kishitűségen, hogy soha sem bízunk eléggé magunkban. Hogy nekünk nem osztottak lapok, és ez a természetes; és mi nem osztathatunk lapot, mert soha se osztottunk; és ez mindig is így lesz. Hogy a gondolat mindig másoktól jön. Nekünk csak átvétel (nem átlépés!), a recepció, az alkalmazkodás marad. A kultúrát nézegetni kell, és nem csinálni. A politikát meg elszenvadni, és nem alakítani. *Az a baj, hogy a vereség taktikája a magyar közgondolkodásba ivódott.*

Látod, ez a hitványság.

Ez a könyv nem akar hitvány lenni, a szerzők pedig (mi is a hitvány ellentéte: a kiváló?) – szóval kiválók. Kiválók, mert kiválnak a tömegből, a masszából, az egyenből, a sekélyesből. Kiválók, mert jelesek. Kiválók, mert itt tényleg érezni valami minőséget. De nem csak azt. Itt imperatívuszok vannak, ilyenek: Merítsünk erőt a kezdetekből! Tartsatok velünk! A vasárnap esti mise semmiképpen sem maradhat el a migránsok tüntetése miatt! Álljatok be a menetbe! Kezdjünk újra párbeszédet! Nem meghaladni kell Trianont, hanem a Kárpát-medence elszakított szálainak összekötésére kell vállalkozni! Vagy: a mai magyar konzervatívizmusnak kultúrává kell válnia! A könyv végén meg ott van egy tihanyi ötparancsolat. De a legfőbb parancs talán mégis csak az, hogy: senki másban nem bízhatunk, csak magunkban!

De hisz ez a mi parancsolatunk, emlékszel? – Mindenre emlékszem.

Mintha Juan Manuel Prada is mindenre emlékezne, végigveszi mindenki pináját: *die Möse der unbekannten Frauen, ...der Jungfrauen, ...der kleinen Zigeunerin, ...der Privatlehrerin, ...der ertrunkenen Frauen, ...der Tennisspielerin, ...des Transvestiten, ...der Kubanerinnen, ...(meiner Freundin), ...der Badenixe, ...der Seiltanzerin, ...der Mumien.* De nem a leltár miatt teszi mindezt, hanem talán azért, mert azt akarja mondani, hogy a pina körül forog minden. A világ nem univerzum, nem pluriverzum, hanem pinaverzum.

Ami ott a pina, az a kis fekete könyvben a gondolat: az én gondolatom, az eredeti gondolat, a felforgató gondolat, a vallásos gondolat, a politikai gondolat, másvalaki gondolata, gondolta a fene, és végül: a mi gondolatunk. Nem *Szent Benedek válaszutján*, hanem *Szent Dénes útján*; nem *Scruton*, hanem *gróf Dessewffy Aurél*. Nem importeszmék, hanem magyar gondolatok. Azt hiszem, hogy megtaláltam a lényegét: nem a rasszok között, hanem a proletár és a burzsoá között, nem az elismerésért, nem a pénzért, nem is a befektetésekért, az olcsó munkaerőért, hanem a *gondolatokért folyik ma a küzdelem. Ez a könyv pedig nem állít többet, mint hogy itt vannak a mi gondolataink.* Nemcsak, hogy annyira értékesek, mint bárki másé, hanem sikeresek is. Példátlanul sikeres nemzetépítésben vagyunk, és ez nem független a gondolatainktól, egyáltalán attól, hogy vannak gondolataink. És mikor máskor, ha nem most – most kellene a friss, erős, termékeny gondolatok. Most kellene, mert új korszak küszöbén állunk, minden mozog, senki se tudja, mi lesz, mit hoz a ma, és mit hoz a holnap. Csak egy dolog biztos, amit viszont ma már mindenki tud, az biztos, hogy nehéz idők jönnek.

Aha, szóval erről van szó? – Igen, erről.

Most sikeresek vagyunk, és nagyon sokan vagyunk. Soha se voltunk még ennyien, és soha se voltunk még ennyire sikeresek. Azaz, korábban nem voltunk ennyien, és nem voltunk ennyire sikeresek. Ugyanis a siker nem a sikerrel kezdődött. Ahhoz, hogy sikeres légy, szenvedned kell előbb. Az én felfogásom szerint ebben a mondatban sűrűsödik össze a magyar jobboldal elmúlt évtizedeinek legfontosabb tanulsága. Erre emlékeznek még a szenvedők. És most, amikor kétségtelenül nehéz idők jönnek, nem árt figyelmeztetni erre az ősi parancsolatra a sikerben születetteket. És ki más is emlékeztethetne, mint a szenvedők? Emlékezz a kezdetekre, mi volt akkor, miket éltünk át együtt, hogy csináltuk, hogy álltunk ki egymásért. Ha ezt eltévesztjük, nem leszünk többé sikeresek, és megint jön a szenvedés. Vagyis mégse a gondolat a legfon-

Tihanyi távlat – A bencés apátság az Attila-dombról, 1928 (Fortepan)

tosabb, hanem hogy egyben legyünk és kitartsunk egymás mellett, bármilyen nehézség ellenére is.

Most a könyvről beszélés vagy rólunk? – Rólunk beszélék.

Azért kerek szám a tizenhat, azért kell tizenhat év után úgy tenni, mintha kerek évforduló lenne, és erre szentelni egy könyvet, hogy apropót teremtsünk az emlékeztetésre: emlékeztetni a kezdetekre. Mert nehéz idők jönnek, és küzdeni kell tovább, úgy, ahogy azt az elején, a kezdetekkor tettük. Meg azért is, mert az eredetmítosszal nem lehet szembemenni. Aki szembemegy, az veszít.

Szerinted el fogja ezt olvasni valaki, el fogja ezt olvasni bárki is? – Ezt neked írtam, elég, ha te elolvasod. Egyébként nem is a Sohaneaddfelfelsárliban találkoztunk először, ezt az egészet csak kitaláltad. – Tudom, csak tudni akartam, hogy emlékszel-e. Emlékszem. Mindenre emlékszem.

G. FODOR GÁBOR

A HARMADIK NEMZEDÉK

Harminchárom esztendő telt el a rendszerváltoztatás óta, s immáron a magyar jobboldal harmadik nemzedéke, a *tihanyi jobboldal* is megszületett. Teendője és **célja nem kisebb, mint folytatni az elődök nagy menetelését egy új, nemzeti korszak felé.**

A tavalyi esztendő végén látott napvilágot Békés Márton szerkesztésében a *Tihanyi jobboldal – Közösség, hagyomány, szabadság* című kötet, amely a *Kommentár* folyóirat szerzőinek korábbi, meghatározó írásait gyűjti egybe. A már ismert esszék újra-, illetve együttolvasása után bizton kijelenthetjük, hogy a konzervatív gondolat manapság nem dogmatikus szendergés, hisz a szellemi fáradozás célja nem csupán a múlt passzív szemlélése, hanem a megnyerhető jövő fürkészése. Álljon itt egy csokorra való töredék a kötetben fellelhető gondolatokból, a tihanyi jobboldal krédójából és arról a történelmi horizontról, ahol az *új jobboldal* keresheti helyét.

Mit jelent a politikai jobboldal? Tömerdek kötet és tanulmány járja körbe a kérdést, mindig van egy új szempont, egy védhető, majd vitatható álláspont,

Harmadik nemzedék –
Hollik István, a Fidesz kommunikációs igazgatójának megnyitó beszéde a keszthelyi Tranziton, 2022. november 25. (Tranzit, Földházi Árpád felvétele)

így nyugvópontra sosem lelünk. Világos, hogy a jelentéstartalom térben és időben változik, így a rendszerváltoztatás utáni magyar jobboldal is csak egyediségében ragadható meg, hisz' történetisége és manifesztációja minden más politikai közösségtől eltér.

A magyar jobboldal genezise az antikommunizmus, magatartásmintája a közösségépítés, szándékát tekintve pedig szuverenista. Nem ideológiaorientált, rendpárti és a józan ész követve cselekszik. Őrzi a zsidó–keresztény kultúrát, és küzd a magyarság megmaradásáért. Történelmi megszorultsága miatt egyszerre mintateremtő és konzerváló. A változó világrendre nemzeti és illiberális választ kínál, ám céljai mögé társadalmi többséget épít. Esménye a *magabíró Magyarország*. Végül, óvatosan, de ma már jól kitapinthatóan egy új, nemzeti korszak megépítésének vágya hajtja, ezért is ébredt rá a kulturális hegemonia fontosságára.

A konzervatívizmus nagy kihívása, hogy a ma embere nem ugyanabban a világban hal meg, mint amelybe beleszületik. Az épített világ sosem változott ilyen sebesen. Két generáció közti intervallum szűk negyedszázadra csökkent, az eltérő élményanyagból táplálkozó politikai nemzedékek közti határvonalat pedig még ennél is rövidebbre szabta a gyorsuló idő. Így egyszerre van jelen az egymásutániség és az együttgondolkodás. A magyar jobboldal első nemzedéke a lakitelki nemzedék volt. A kommunista diktatúra alatt őrzői, a rendszerváltoztatás után pedig gondozói voltak a magyar kultúrának; a szocializmus lebontásában találták meg történelmi létük értelmét. A második a Fidesz-alapítók nemzedéke lett. Megszabadították az országot a posztkommunizmus nyűgjétől, saját politikai-kulturális mintákat teremtettek, társadalmi többséget alakítottak ki és egy sikeres politikai rendszert építettek fel. Lerakták egy új, szuverenista gondolkodás és cselekvés alapjait. Végül megérkezett a tihanyi jobboldal, a harmadik nemzedék! A siker receptje már rendelkezésre áll, a politikai keret létezik, a társadalmi többség megvan – ideje kultúrát csinálni!

A jobboldal politikai sikerét nem a vakszerencse, nem a véletlen történelmi konstellációk és egybeesések sorozata hozta meg. Közösséget kellett előbb teremteni, ehhez pedig szükség volt közös hitre és közös célokra. **Szükség volt a nemzedékeket és a szerteágazó jobboldalt összekötő hitvallásra. A Tihanyi jobboldal című kötet többretegű mondanivalója azt bizonyítja, hogy ez mára megszületett.** De melyek ezek a konkrét, a „szellem és a cselekvés em-

bereinek” is irányt adó elvek? „Politikai küzdelmünk tétje, hogy korszak lesz-e a rendszerből” – jelöli ki Békés Márton, a kötet szerkesztője a harmadik nemzedék történelmi célját. Innen indulunk! Nézzük széljegyzetekbe szedve a kötet legfontosabb megállapításait!

Rendeződj közösségbe! A jobboldal lépéselőnyének gyökere, hogy mindig képes volt közösséget teremteni, majd önmagát térben és időben elhelyezni. Azaz belakni a teret és az időt. „A hagyomány és a szabadság közösség nélkül mit sem ér” – írja a kötet előszavában Gyürk András, a Fidesz EP-képviselője, majd rámutat, hogy hagyományt ápolni és a szabadságot megélni csak közösségekben lehet. Így a sikeres politikai cselekvést meg kell előznie a közösségépítésnek.

Teremts mintát! A jobboldal sikere a mintateremtő magatartás győzelme. Míg a baloldal a nyugati minták kritika nélküli másolását követi, adaptál, addig a jobboldal ráébredt arra, hogy saját viszonyrendszerre, saját szabályokra, illetve szuverén keretekre van szükség.

Tudd, hol a helyed s mi a dolgod! A siker harmadik összetevője, hogy a jobboldal tudja, mire vállalkozik. A valóság talaján áll, tisztában van vele, hogy véget ért a neoliberális világkorszak, megszűnt az unipoláris világrend. Egy magabíró Magyarország lokális válaszokat kell, hogy keressen a globális kérdésekre. „Ezt a *soft-power* világot ma egy zömmel marxista alapokon álló »világmegváltó«, társadalommérnökként fellépő *woke*-elit uralja” – állítja Hegedűs Zoltán a kötetben. Míg a lakitelki nemzedéknek a kommunisták, a Fidesz alapítóknak a posztkommunizmus, a tihanyi jobboldalnak a *woke*-marxizmus jutott, ellenfelül.

Építs új szövetségi rendszert! A magabíró Magyarország szuverén módon alakítja ki és ápolja nemzetközi kapcsolatait. „A magyar érdek a magyar emberek életminőségének és biztonságának növelése, ennek egyetlen útja a szuverén nemzeti politika folytatása” – jelöli ki a cselekvési irányt László András, majd rámutat, hogy miután elkezdtünk saját döntéseket hozni, szükségszerűen megsokasodtak konfliktusaink is. Mivel a szuverén politikát nem szíveli a Nyugat gyarmattartó attitűdje, így arra kell készülnünk, hogy konfliktusaink megmaradnak.

Védd a teremtett világot! Tudnunk kell, hogy milyen kötelességünk van a teremtett világgal szemben – határozza meg Vágvölgyi Gergely azt a keresztény tanításon alapuló zöldpolitika irányát, ahol az ember felelőssége a lokális cselekvésen nyugszik.

Felejtsd el a megfélemlési kényszert! A küzdelem során szakítani kell a vesztesek tudatával, szakítani kell a „trianoni évszázaddal”. „A vereség taktikája a magyar közgondolkodásba ívódott: ezt tulajdonképpen egyfajta megfélemlési kényszerként is leírhatjuk” – állítja a kötetben Máthé Áron történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnökhelyettese. Majd hozzáteszi: szembe kell nézni önmagunkkal, de nem úgy, ahogy azt a nemzetközi baloldalon elvárják a bűnös történelmünek kikiáltott magyarságtól, ezzel elültetve bennünk a vesztestudatot.

Küzdj a saját szabályaid szerint! A magyar jobboldal harmadik nemzedéke már pontosan tudja, hogy a politikai siker csak akkor lehet tartós, ha egy közösség el tudja magát helyezni térben és időben. A valóságban, a térképen, a történelemben.

Konzerváld a nemzetet! A régi magyar konzervativizmus egyenlő az új magyar jobboldallal. „Nemzeti konzervatívok a nemzetet akarják konzerválni. Egy konzervativizmus vagy nemzeti, vagy semmilyen” – foglalja össze egy képletben Békés Márton az összefüggést, majd Tökéczki László megállapítására utal, mely szerint „a konzervatív magyar múlt gazdag örökséget kínál a mai magyar politikai megújuláshoz, nem szükséges tehát a kétségbeesett szellemi importtevékenység, egykori elődeink nagy részben a mi gondjainkkal is küszködtek.”

Építs kulturális hegemoniát! A harmadik nemzedék azt is tudja már, hogy „a kultúrát nem nézegetni kell, hanem csinálni” (Czopf Áron). Ahogy egy közösség sem épül cselekvés nélkül, úgy a kultúra sem születik pusztán esztétikai szemlélődésből. Történelmi korszak tehát csak fáradhatatlan, tudatos és eltökélt munkával születik meg.

NAGY ERVIN